

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/96/2019
Identifikačné číslo spisu: 5018200153
Dátum vydania rozhodnutia: 27.07.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5018200153.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej v právnej veci žalobcu 1/ W. T., I.: XX.XX.XXXX, bytom B. X/XX, XX-XXX N., B. L., 2/ LONEVYL, s.r.o., so sídlom Palárikova 76, 022 01 Čadca, IČO: 47 237 180, obaja právne zastúpení JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou, so sídlom J. M. Geromettu 146/1, 010 01 Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č.k. 12960-6/2018-BA zo dňa 01.03.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, sp.zn. 25Sa/16/2018 z 30. mája 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline sp.zn. 25Sa/16/2018 z 30. mája 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č.k. 25Sa/16/2018 z 30. mája 2019 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca 1 a žalobca 2 domáhali zrušenia rozhodnutia žalovanej č.k. 12960-6/2018-BA zo dňa 01.03.2018 (preskúmané rozhodnutie). Uvedeným rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie žalobcu 1 a žalobcu 2 a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca, č. 48462-1/2013-CA z 08.11.2013 o tom, že žalobcovi 1 nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa - žalobcu 2 od 3 februára 2012 podľa slovenskej legislatívy.

2. Zamietnutie žaloby krajský súd odôvodnil tým, že Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca v období od 26. januára 2012 do 26. februára 2013 vykonala kontrolu so zameraním na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov zamestnávateľa (žalobcu 2/) na území Slovenskej republiky. V rámci vykonanej kontroly zistila, že v registrovanom sídle spoločnosti žalobca 2/ samostatnú kanceláriu nemá. Doklady žalobcu 2/ sa nachádzajú na adrese B. XX, Č.. Pracovná zmluva so žalobcom 1/ je uzatvorená na 4 hodiny mesačne a dohodnutá mzda je 40,- €/mesačne. Ako miesto výkonu práce je uvedené „Slovenská republika“, čo v zmysle Zákonníka práce nemožno považovať za platné dojednanie o mieste výkonu

práce. Zamestnanci roznášajú letáky na požiadanie poľských firiem po rôznych mestách na území Slovenskej republiky. Zamestnávateľ zadáva prácu zamestnancom telefonicky, e-mailom alebo poštou. V posudzovanej veci žalobca 1/ vykonáva SZČO v Poľskej republike (čo nebolo v konaní sporné), z vykonaného dokazovania v správnom konaní však nebolo preukázané, že by reálne, fakticky vykonával činnosť zamestnanca u zamestnávateľa LONEVYL, s.r.o., so sídlom v Čadci (žalobcu 2/), s miestom podnikania na území SR. Neboli splnené zákonné predpoklady pre aplikáciu základného nariadenia - článku 13 ods. 3, nakoľko nebolo preukázané reálny súbeh činnosti žalobcu 1/ ako SZČO na území Poľskej republiky a zamestnanca na území SR (u žalobcu 2/), nebolo preukázané, že žalobca 1/ vykonával súčasne činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch tak, ako predpokladá článok 13 ods. 3 základného nariadenia. Uvedené ustanovenie základného nariadenia predpokladá skutočný, existujúci súbeh dvoch činností (zamestnanie a SZČO vykonávané v odlišných členských štátoch), pričom len táto skutočnosť môže zakladať postup podľa základného nariadenia (článku 13 ods. 3) a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (hlava II článok 16 vykonávacieho nariadenia). Žalobca 1/ a 2/ v správnom konaní neunesli dôkazné bremeno a neprodukovali dôkazy, ktoré by spochybnili závery žalovanej a prvostupňového správneho orgánu a závery správy o kontrole, ktorá bola jedným z podkladov pre rozhodnutie žalovanej. Samotné predloženie pracovnej zmluvy nie je spôsobilé preukázať reálny výkon činnosti žalobcu 1/ ako zamestnanca, keď pracovná zmluva predstavuje len formálny rámec prípadného vykonávania zamestnania, avšak nepreukazuje jeho materiálny (faktický) výkon. Žalobca 1/ v správnom konaní nepreukázal, že od uzavretia pracovnej zmluvy vykonával u žalobcu 2/ ako označeného zamestnávateľa konkrétne dojednaný druh práce. Neuviedol skutkové tvrdenia a relevantné dôkazy, ktorými by skutočný rozsah konkrétnych prác za konkrétne obdobie preukázal, keďže bolo preukázané, že vykonáva samostatne zárobkovú činnosť v členskom štáte - v Poľskej republike a nevykonáva činnosť zamestnanca u žalobcu 2/ s miestom podnikania na území SR, podlieha teda výlučne právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť (článok 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia). Neboli splnené podmienky pre aplikáciu článku 13 ods. 3 vo väzbe na článok 11 ods. 1 veta prvá základného nariadenia, nakoľko nebolo preukázané súbeh vykonávania činnosti žalobcu 1/ ako zamestnanca a SZČO v dvoch členských štátoch. Dôkazné bremeno leží nielen na žalovanej, ale aj na žalobcovi 1/ a 2/ a túto povinnosť, ktorá im vyplýva z vykonávacieho nariadenia, si riadne nespĺnili.

3. Pokiaľ žalobcovia namietajú, že žalovaná ako aj prvoinštančný orgán nemali oprávnenie rozhodnúť o nevzniknutí povinného poistenia žalobcu 1/, krajský súd poukázal na právny názor žalovanej, že na základe listu poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 25. mája 2016, z ktorého vyplýva, že ZUS akceptovala skutočnosti uvedené žalovanou a určila, že žalobca 1/ podlieha v období od 3. februára 2012 do 31. decembra 2014 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Zanikla teda sporná situácia pri určovaní uplatniteľných právnych predpisov pre žalobcu 1/ a táto bola zamenená definitívnym určením poľského zákonodarstva v zmysle článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

4. Krajský súd s prihliadnutím na zásadu výlučnosti uplatniteľných právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a na zásadu lojálnej spolupráce v zmysle článku 4 ods. 3 zmluvy o Európskej únii konštatuje, že definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov už ďalej nemôžu spochybniť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani súdy členského štátu, ktorého právneho predpisu sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia. Podľa odôvodnenia č. 7 vety prvej a druhej vykonávacieho nariadenia osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, by mali od príslušnej inštitúcie dostať včas odpoveď na svoje žiadosti. Odpoveď by sa mala poskytnúť najneskôr v rámci lehôt stanovených v právnych predpisoch dotknutých členských štátov o sociálnom zabezpečení za predpokladu, že takéto lehoty boli stanovené.

5. Vzhľadom na uvedené závery o určení uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi 1/ krajský súd konštatuje správnosť napadnutého rozhodnutia, že žalobcovi 1/ nevzniklo povinné poistenie na území Slovenskej republiky. Vo vzťahu k oprávnenosti žalovanej vydať rozhodnutie o tom, že zamestnancovi nevzniklo povinné sociálne poistenie na území Slovenskej republiky, je potrebné poukázať na ustanovenia zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých je žalovaná oprávnená v sporných nedávkových

konaniach okrem iného rozhodnúť aj o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobcu 1/ ako zamestnanca žalobcu 2/ potom, čo bola prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaná v registri poistencov žalovanej.

6. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podali prostredníctvom svojej právnej zástupkyne kasačnú sťažnosť obaja žalobcovia (ďalej len sťažovatelia). Kasačnú sťažnosť odôvodnili tým, krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. V kasačnej sťažnosti sťažovatelia upozornili na prekročenie právomoci Sociálnej poisťovne vydať preskúmané rozhodnutie. Nesúhlasili s názorom krajského súdu, že pobočka Čadca bola kompetentná na vydanie rozhodnutia podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len zákon o sociálnom poistení). Podľa sťažovateľov žalobca 1 spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (základné nariadenie) a otázka, či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia. Nie je sporné, že žalobca 1 má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy je v zásade príslušná poľská inštitúcia ZUS. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje základné nariadenie príslušná nie je. Sťažovatelia preto namietajú oprávnenie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca ako aj žalovanej vôbec vydať rozhodnutie o nevzniknutí povinného poistenia žalobcu.

7. V súvislosti s určením legislatívy a komunikáciou medzi žalovanou a ZUS sťažovatelia majú za to, že v každom prípade existencia dohody o uplatniteľnej legislatíve musí byť správnym orgánom preukázaná. Touto skutočnosťou sa podľa sťažovateľov krajský súd vôbec nezaoberal. Krajský súd sa zbytočne pre merito veci zaoberal reálnym výkonom činnosti žalobcu 1, nakoľko základné otázky (uplatniteľná legislatíva) neboli vyriešené.

8. Záverom sťažovatelia poukázali na rozhodnutie Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 1Vs/1/2018, v zmysle ktorého definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu EÚ od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 (vykonávacie nariadenie) vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve. Zároveň veľký senát prijal záver, že dohoda podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte a založená do spisu. Sťažovatelia majú za to, že nie je zrejmé, či resp. ako bola definitívne určená uplatniteľná legislatíva, resp. akým spôsobom prebehla dohoda medzi žalovanou ZUS, teda z administratívneho spisu nevyplýva skutočnosť podstatná pre vydanie rozhodnutia.

9. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadrila žalovaná, podľa ktorej žalobcovia neuviedli také námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia, ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie rozsudku krajského súdu alebo rozhodnutia žalovanej. Vo svojich písomných podaniach v konaní pred krajským súdom zaujala stanovisko ku každej námietke žalobcu obsiahnutej v žalobe. Uviedla, že v prejednávanom prípade neexistovali medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia protichodné stanoviská v otázke určenia uplatniteľnej legislatívy, na ktorých by niektorá inštitúcia trvala, a preto dohoda nebola potrebná. Medzi žalovanou a ZUS neustále prebieha komunikácia v zmysle koordinačných nariadení. Pre určenie uplatniteľnej legislatívy žalobcu 1 sú dôležité len konkrétne listy, ktorými by ZUS určila uplatniteľnú legislatívu, ako aj namietanie zo strany žalovanej, ktoré sú v administratívnom spise žalovanej založené.

10. K rozhodnutiu veľkého senátu žalovaná uviedla, že z predmetného uznesenia jasne vyplýva, že definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy vylučuje právomoc sociálnej poisťovne rozhodovať o uplatniteľnej legislatíve. Žalovaná však nerozhodovala o uplatniteľnej legislatíve, ako to naznačujú žalobcovia, ale vydala rozhodnutie o nevzniku sociálneho poistenia žalobcu 1, na základe určenia poľskej uplatniteľnej legislatívy príslušnou ZUS. Záverom žalovaná uviedla, že žalobca si nemôže zvoliť systém sociálneho zabezpečenia tej krajiny, kde je to pre jeho podnikanie ekonomicky výhodnejšie, aby sa tým vyhol plateniu odvodov zo svojej živnosti na území Poľskej republiky.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd príslušný podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) rozhodovať o kasačnej sťažnosti, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je podaná dôvodne.

12. Podľa čl. 2 ods. 1 základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

13. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

14. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

15. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

16. Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

17. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

18. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

19. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

20. Podľa § 120 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa.

21. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami

dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

22. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

23. V konaní nebolo sporné, že žalobcom 1 je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorá zároveň uzavrela dňa 03.02.2012 pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike. Na žalobcu 1 sa priamo vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcom všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

24. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia : institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca 1 má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu 1 je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

25. V prvom rade je potrebné poukázať na skutočnosť, že žalobu podali zamestnanec (žalobca 1) a aj zamestnávateľ (žalobca 2). Žalobca 2 je právnickou osobou. Z uvedeného vyplýva, že žalobu je potrebné posudzovať v inom režime vo vzťahu k žalobcovi 2 (zamestnávateľovi) právnickej osobe a v inom režime vo vzťahu k žalobcovi 1 (zamestnancovi), ktorý je fyzickou osobou. V prípade, ak je žalobcom fyzická osoba v sociálnych veciach v zmysle ust. § 134 ods. 2 písm. d) SSP správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby a ani žalobnými bodmi (§ 203 ods. 2 SSP). Iba ak je žalobcom fyzická osoba podľa § 202 ods. 2 SSP posudzuje správnu žalobu v sociálnych veciach správny súd neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1 SSP. Vzhľadom na rozdielny režim v prípade žalobcu fyzickej osoby a právnickej osoby bol krajský súd povinný posudzovať správnu žalobu vo vzťahu ku každému zo žalobcov osobitne. Osobitne bolo potrebné vyhodnotiť aj ich aktívnu legitímáciu. I keď aktívna žalobná legitímácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania, správny súd je povinný ju skúmať počas celého konania. Nepreukázanie aktívnej žalobnej legitímácie má za následok rozhodnutie správneho súdu o odmietnutí žaloby podľa § 98 ods. 1 písm. e) SSP.

26. Podľa § 178 ods. 1 SSP žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

27. Kasačný súd pripomína, že správne súdnictvo nie je založené na princípe verejnej žaloby, ktorý umožňuje komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potencionálne možné. Samotné postavenie účastníka správneho konania k naplneniu podmienky ukrátenia práv žalobcu nevedie. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 3Sžr/2/2014, v ktorom uviedol, že: „Súd v každej konkrétnej veci posudzuje, či žalobca spĺňa zákonom stanovené podmienky procesnej aktívnej legitímácie na podanie žaloby v správnom súdnictve. Žalobná legitímácia v zmysle § 247 ods. 1 a § 250 ods. 2 OSP musí byť daná pre všetky prípady, kedy je dotknutá právna sféra žalobcu. S prihliadnutím na účel súdneho prieskumu administratívnych rozhodnutí, táto podmienka musí byť splnená v priebehu celého konania,..."

28. Krajský súd sa opomenul vysporiadať s otázkou aktívnej legitímácie žalobcu 2. Z rozsudku krajského súdu nie je zrejmé, ako krajský súd posúdil ukrátenie práv alebo právnych záujmov žalobcu 2

preskúmaným rozhodnutím alebo aspoň potenciálnu možnosť ich ukrátenia vzhľadom na tvrdenia v podanej žalobe. Aj napriek skutočnosti, že vo vzťahu k žalobcovi 2 je kasačný súd viazaný sťažnostnými bodmi (§ 453 ods. 2 SSP), aktívna legitímácia žalobcu je okolnosť, na ktorú správne súdy prihliadajú počas celého konania. Z tohto dôvodu sa ňou zaoberal aj kasačný súd v rámci konania o kasačnej sťažnosti a dospel k záveru, že túto otázku krajský súd opomenul vyriešiť.

29. Vo vzťahu k žalobcovi 1 a argumentom uvedeným v kasačnej sťažnosti, kasačný súd uvádza, že z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že vo vzťahu k žalobcovi 1 bola poľskou inštitúciou ZUS (príslušnou podľa nariadenia) určená uplatniteľná poľská legislatíva. Pokiaľ sťažovatelia namietali, že im nie je zrejmé, ako došlo k určeniu uplatniteľnej legislatívy, kasačný súd poukazuje na list poľskej inštitúcie ZUS z 25.05.2016 č. 540900/511/1293/2015-UBS, ktorým bolo žalobcovi 1 oznámené, že od 03.02.2012 do 31.12.2014 podlieha poľskej legislatíve. Zároveň došlo k zrušeniu skoršieho rozhodnutia poľskej inštitúcie ZUS z 25.03.2013 o určení uplatniteľnej legislatívy. Tým, že žalovaná nenamietala voči takémuto určení, stalo sa určenie poľskej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi 1 konečné. Žalovaná je určením legislatívy príslušnou inštitúciou členského štátu bydliska viazaná. Pokiaľ žalobcovia poukazujú na to, že nie je preukázaná dohoda dotknutých inštitúcií o určení uplatniteľnej legislatívy, kasačný súd je toho názoru, že podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, takýto postup je odôvodnený, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov. Vzhľadom na určenie poľskej legislatívy, ktorú žalovaná ako dotknutá inštitúcia nenamietala, v prípade žalobcu 1 neexistuje neistota, pre ktorú by bolo potrebné uzatvárať medzi dotknutými inštitúciami dohodu.

30. Kasačný súd považuje za dôvodnú námietku uvedenú v kasačnej sťažnosti, že žalovaná a ani prvostupňový orgán (pobočka Čadca) neboli kompetentné na vydanie rozhodnutia podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení. Pokiaľ bola vo vzťahu k žalobcovi 1 s konečnou platnosťou určená uplatniteľná legislatíva Poľskej republiky, nie je možné vo vzťahu k žalobcovi 1 aplikovať ustanovenia zákona o sociálnom poistení, a teda ani podľa tohto zákona vydať rozhodnutie. Krajský súd sa opomenul vysporiadať s uznesením veľkého senátu č.k. 1Vs/1/2018 z 14.12.2018, v ktorom veľký senát prijal záver, že definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p) základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve. V tejto súvislosti neobstojí tvrdenie žalovanej, že nerozhodovala o uplatniteľnej legislatíve, ale o poistení, pretože v danom prípade ide o absenciu jej právomoci vôbec vo veci konať, keďže zákon o sociálnom poistení, podľa ktorého žalovaná rozhodla, nie je aplikovateľný.

31. Kasačný súd je toho názoru, že v danom prípade bola žalovaná povinná zastaviť konanie pre neodstrániteľnú prekážku, ktorou je nedostatok právomoci vo veci konať. Tvrdenie, že tak žalovaná nemohla urobiť, pretože z tohto dôvodu jej neumožňuje konanie zastaviť § 194 zákona o sociálnom poistení, nie je relevantné. Ako už bolo uvedené, použitie zákona o sociálnom poistení je v danej veci vylúčené. Žalovanú preto neobmedzuje ustanovenie § 172 zákona o sociálnom poistení, ktoré vylučuje použitie všeobecného predpisu o správnom konaní a má možnosť (resp. povinnosť) zastaviť konanie podľa § 30 ods. 1 písm. e) zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok), ak zistí, že nie je správnym orgánom príslušným na konanie a vec nemožno postúpiť príslušnému orgánu.

32. V tejto časti kasačný súd považoval kasačnú sťažnosť za dôvodnú a rozhodnutie žalovanej za vydané v rozpore so zákonom. Rozsudok krajského súdu z vyššie uvedených dôvodov podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude krajský súd posudzovať správnu žalobu vo vzťahu ku každému žalobcovi zvlášť s ohľadom na rôzne pravidlá konania pre žalobu v sociálnych veciach fyzickej osoby a právnickej osoby, vysporiada sa s aktívnou legitímáciou žalobcu 2 a vo veci znovu rozhodne. Zároveň je krajský súd viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

33. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.